

Virksomhed optraadte de nemlig mere som politiske Foreninger end som faglige Foreninger. Det er nok muligt, at mange og ikke mindst Landboerne have haft Væglighed til at se, at der er foregaaet en Forandring med disse Foreninger i de senere Aar. Jeg tror, Forandringen ikke har været ganske ubetydelig, og at den er saadan, at de industrielle Kredse og ganske særligt den egentlige Haandværkerstand har et meget væsentlig forandret Syn paa Fagforeningerne og erkende, at de vel ingenlunde ere kemist rene for, hvad der ikke burde klæbe ved dem, men at de dog nu arbejde for faglige Interesser. Men det turde maasse være, at netop dette, at de saa specielt hellige sig det faglige, egentlig kvalificerede dem mindre, end ellers vilde være Tilfældet, til denne Foredragsvirksomhed, som der her er Tale om. Fagforeningerne have selv saa direkte sammenlignet sig med Fællesrepræsentationen for Industri og Haandværk i hele Ordlyden af deres Forslag, at jeg ikke kan undlade at fremhæve den betydelige Forskel, der er paa disse to Institutioner. Fagforeningerne ere dannede som Fagforeninger og synes ikke i nogen nævneværdig Grad at have deres Supplement i de almindelige Arbejderforeninger. Ganste anderledes er det med Fællesrepræsentationen for Industri og Haandværk. Den bestod oprindeligt af almindelige Haandværkerforeninger, som havde deres stedlige Omraade, men ikke nogen faglig Sammensætning, uden for saa vidt de væsentlig bestode af Haandværkere, og de ere ikke en Gang for saa vidt fuldkommen faglige, som de allerfleste af dem tillige optage Ikke-Haandværkere, saa at det er de eksklusive blandt dem, der virke bestemt for Haandværkerens Interesser. En stor Del af dem optager Ikke-Haandværkere, saa at de i den vedkommende By tit ere en Slags Borgerforeninger, undertiden ogsaa føre dette Navn, og i det hele ere fri for at være eksklusive. Fællesrepræsentationen tæller foruden disse tillige et vældende Antal faglige Foreninger, Stræddere, Somagere, Smedkere, Lømrere osv., specielle Fagforeninger, men deres Virksomhed er da saadan med Hensyn til Foredrag, at der gøres et bestemt Skel mellem disse to Slags Foreninger. Den Bevilling, som Fællesrepræsentationen har, anvendes aldrig til faglige Foreninger, og det har foruden andre Grunde ogsaa den ganske naturlige, at disse Foreninger ikke have Bopæl et bestemt Sted. En Strædderforening i Sylland vil f. Eks. kun ved meget sjældne Lejligheder samle sine Medlemmer fra hele Sylland, og først i dette Tilfælde vilde der

være Anledning til at lade afholde Foredrag der. Det er udelukkende til de almindelige Haandværkerforeninger, at Bevillingen anvendes, og naar man lægger Mærke til denne Forskel, ser jeg heller ikke, at de faglige Mesterforeninger ville være det rette Sted for Afholdelse af Foredrag. Det er netop den faglige Forenings Væsen, at dens eneste Interesse er det faglige, og Konsekvensen deraf bliver saa den, at Foredragene skulle være strengt faglige. Det er ogsaa det, den ærede Ordfører mener bør fremmes, men der tror jeg, han har Ret. I de mine Henseende har jeg samme Mening som den sidste ærede Taler, jeg tror ikke, Staten skal støtte specielt faglige Foredrag. Jeg tror f. Eks. ikke, at Staten skal støtte Foredrag i Strædderteknik for Stræddere, og Smedeteknik for Smede. Det, den skal støtte, naar den overhovedet vil støtte slige Foredrag, er Foredrag, der gaa ud paa almindelig Oplysning, og det er det, hele denne Foredragskræfte har tilsigtet. Man har tidligere rettet den Bæbrejdelse mod Haandværkerstanden, at den stod tilbage for Landbefolkningen med Hensyn til aandelige Interesser — jeg tror for øvrigt, det er med Urette — og man har peget hen til den Bevægelse, Højskolerne have vaakt paa Landet, og den Tilstrømning, der har været til disse. Derfor det har været rigtigt for, at der har været denne Forskel mellem Landbefolkningen og Haandværkerne, er det i hvert Tilfælde ikke rigtigt mere, thi det er lykkes ved Anvendelsen af disse Bevillinger i en kort Aarrække at oparbejde et stærkt Begær efter Foredrag og en overordentlig stærk Tilstrømning til disse. Jeg tror ikke, den ærede Ordfører har Ret, naar han nævnte, at der holdtes Foredrag af blot underholdende Art. Det er vi os i alt Fald ikke bevidst, og vi bestræbe os meget alvorligt for ikke at udsænde nogen Foredragsholder, der har til Hensigt at holde Foredrag af blot underholdende Natur, ja vi gaa i den Henseende endog saa vidt, at vi — hvad jeg nærmest anser for at være at gaa for vidt — ikke en Gang tilstede Oplæsning af Digtværker, hvilke dog indeholde mere end blot underholdende Elementer. Vi fordrer, at der virkelig skal ydes en positiv Belæring, Foredragene skulle være af geografisk, historisk, naturvidenskabelig Art. Det skal altsaa være et belærende Moment, som tilføres Tilhørerne. Om jeg end tvivler om — af de Grunde, jeg anførte — at Fagforeningerne ere det heldige Medium for en saadan Foredragsvirksomhed, og formoder, at der heri ogsaa maa søges Grunden til Modstanden fra den Side, som ellers støtter Socialdemokratiets Fordringer, vil jeg dog, da jeg i det